

Виходить у Львові
щодня (крім неділь і
гр. кат. свят) о 5-ій
годині по полудні.

Редакція і
Адміністрація: улица
Чарнецького ч. 12.

Письма приймають ся
лишь франковані.

Рукописи
звертають ся лишь на
окреме жадане і за вло-
женням оплати поштової.

Рекламації
везапечатані вільні від
оплати поштової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Газети Львівської“.

Предплата

у Львові в агенції
дневників пасажа Гавс-
мана ч. 9 і в ц. к. Ста-
роствах на провінції:
на цілий рік К 4-80
на пів року „ 2-40
на чверть року „ 1-20
місячно . . . „ —40
Поодинокое число 2 с.

З поштовою пере-
силкою:
на цілий рік К 10-80
на пів року „ 5-40
на чверть року „ 2-70
місячно . . . „ —90
Поодинокое число 6 с.

З Ради державної.

На засіданню палати послів дня 21 с. м. по відчитанню інтерпеляцій відповідав мін. крайової оборони фельдцайм-майстер Шинайх на інтерпеляцію пос. Маліка в справі деградації офіцера по смерті. В лютім с. р. розійшла ся була чутка, що в Пешті якийсь офіцер відобрав собі жите а власти войскові zdegradували его вже по смерті і казали похоронити як простого вояка без приналежної паради. Отже міністер поясвив ту справу так, що дійсно стала ся неформальність, котра могла оскорбити родину погубшого. Поручник Ебергардт з 34 полку піхоти в Кошицях був ще в грудні м. р. засуджений гоноровим судом на деградацию і перенесений яко резервний вояк до иншого полку. Дотичне розпоряджене міністерства війни одержала команда 6 корпусу аж 6 лютого і відослала его до полку 10 лютого рано. Тимчасом вже 9 лютого прийшла телеграма з Будапешту, що Ебергардт відобрав собі жите, а команда полку відповіла на запитаня, що погубший не єсть вже офіцером і що ему не належить ся офіцерський похорон. Ебергардта похоронено отже в его власнім мундурі лишь без відзнак офіцерських і як

звичайного вояка, але на трупі не переводжене формальної деградації, як то говорено і писано. Поступоване було о стілько неформальне, що погубшому належав ся офіцерський похорон, бо виключене із стану офіцерского наступа аж по відписі ухвали гонорового суду а той відпис ще не був виготовлений, коли похорон відбував ся. Команда полку поспішила ся зі своїм рішенем. Відповідно до жаданя родини того покійника буде тепер похоронене на ново в тій часті кладовища в Будапешті, що призначена для офіцерів.

По сїм приступлено до порядку дневного, т. є. до дальшої дискусії над реформою виборчою і промовляв пос. Веррайтер. Бесїдник доказував насамперед, що причини теперішнього стану в нашій монархії сягають аж до 1848 р., коли то почала ся борба народности о державу і управу в ній. Тоді то поставлено на порядку дневним справу, як могли би жити побіч себе в Австрії народности, що прийшли до свідомости народної. Справі тої й до нині не залагоджено. Раз лиш зроблено пробу залагодити ту справу а то в радї державній в Кромїрижи, а то удало ся тоді було бодай в комісії. Тоді ухвалено однодушно відповідну конституцію, але она не увійшла в жите. Пізнійші конституції з 1861 і 1867 р. не заповнили тої лужи в нашій органі-

зації державній а наслідки були такі, що настала політика крутанини і панованя §. 14. Національна борба, ірредентистичні змаганя, обструкція і упадок парламентаризму, то лиш наслідки того. Народи однак розвинули ся, суть здорові і сильні а лиш держава і парламент в упадку. То єсть той неприродний став, в яким знаходимо ся і з котрого хочемо вийти за всяку ціну. А в сїм стані просьвічає тепер справа загального і рівного голосованя.

Головним аргументом для реформи виборчої єсть тепер, що ми всі в Австрії кажемо: Так не може дальше бути; радикальна зміна нашого стану єсть конечна. Загальне право голосованя єсть радикальним средством, пробуймо тим, гірше не може бути. Нині вже трета дебата, а коли розберете поодинокі бесїди, то побачите, що все дві річі ідуть в парі: побіч справи реформи виборчої несесь вічна пісня о невдоволеню з наших відносин. Тим даєть ся пояснити, що многі люди в своїм честнім ідеалами видяють в реформі виборчій луч надії і гадають, що загальне, рівне право виборче усе не все лихо. Не піднесла би ся о се ані одна рука, не отворили би ся ані одні уста против реформи виборчої, коли би тотя надія стояла перед нами бодай в яким-такім даючим зловити ся виді. Однак нова реформа виборча не усе не лежачих глубше причин лиха.

17)

На Кавказі.

Після дра Вірта, дра Райна і др.
зладив К. Вербенко.

(Дальше).

Тота обильність ропи як і обетавина, що майже із кожного свїзко виверченого жерела робило ся буркало, котре викидало ропу високо в гору і розливало єї на всі сторони, спонукали управителя копалень Нобля в Балаханах, Зандґріна, придумати прилад, котрим можна би буркало замкнути. При верченю діри в землі, щоби она не засипалась, вбивають довгі залізні рури, з котрих кожда дальша мусить бути щораз вузша. Отже до першої рури, вистаючої із землі, придумав був Зандґрін т. зв. „колпак“, накриву з литої сталі, котру перед самим докінченем верчення накладано на руру і добре до неї прищрубовано. В тім колпаку була засувка з грубої сталеві плити, котру за допомогою довгого держака можна було всунути або висунути. Доки ще верчене відбувало ся, плита була висунена; але скоро перші гази зачинали добувати ся, витягано чим скорше прилад до верчення (тяжке долото з дуже твердої сталі, причіплене на кінці до множества посчіплюваних з собою довгих залізних жердид) а руру замкнено згаданою плитою. В той спосіб замкнено також і згадане повисше жерело ч. 9; гази однак терли піском, змішаним з ропою, з такою силою об ту пля-

ту, що хоч она була груба на 2 цалі, перетерли єї до години і ропа почала впливати ся. В 1884 р. мало товариство братів Нобель вже 57 власних виверчених жерел, з котрих 25 були буркала замкнені згаданим способом а з прочих черпали ропу звичайним способом.

Але не конець на тім. В Балаханах було ще яких 200 иньших жерел, котрих властители хоч і мали в Чорнім Городку свої рафінерії, не могли переробити всеї ропи і продавали єї поменшим рафінеріям по 1 копейці (3 сотики) за пуд. Нобель закупив від них ропу на кілька літ наперед і заплатив їм по 4 а навіть по 4½ копейки за пуд. Всеї жерела в Балаханах, що давали ему свою ропу, сполучив він залізними рурями зі своїми резервуарами і так в короткім часі призбирав таку масу ропи, що мав що перерабляти через два роки без дальшого добуваня нових жерел. Наслідки того були такі, що всеї поменші рафінерії мусїли задля браку ропи застопити свою роботу і з 200 рафінерій в Чорнім Городку було в 1884 р. ще лиш 45 в руху. Та й ще одну важну зміну в промиселі нафтовім в Баку завів Нобель. Потрібний до очищуваня нафти сірковий квас спроваджувано давнійше з Москви; Нобель завів в Баку окрему фабрику для вироблюваня того кваса.

Так отже опанував Нобель весь промисел нафтовий в Баку. Розходило ся тепер ще лиш о то, щоби чисту нафту або керосїпу можна вигідно і дешево вивозити. В тій ціли казав Нобель побудувати в Швеції пароходи, в котрих були такі залізні скринї, що могли змістити в собі 650.000 до 830.000 кильограмів

чистої нафти. Кораблі тоті підпаливали під Чорний Городок і тут спускали до них нафту рурями з резервуарів.

В 1884 р. мало вже товариство братів Нобель 69 пароходів, з тих 12 великих на Каспійськїм морі для перевозу нафти до Астрахану, 10 менших пароходів на Волзі, 8 залізних і 7 деревляних лодий з залізними скринями і наконець 32 лодий до перевозу так званих остатків (по російськи „астагкі“), які лишають ся в кітлах з ропи по вигоненю з неї нафти і иньших материялів, о котрих буде пізнійше бесїда. Так перевозять ще й нині нафту з Баку до головних стаций, де побудовано величезні резервуари, як: в Астрахані на 50.000 метричних сотнарів (по 100 кильограмів), в Царичині на 250.000, в Саратові на 180.000, в Нижнім Новгороді на 50.000 і в Пермі на 25.000 метр. сотн. Із сих стаций перевозять вже залізницями дальше в глубину краю, де так само знаходять ся великі резервуари, а то: в Москві і Бобруйску на 80.000, в Петербурзі на 65.000, в Орелі 650.000 метр. сотн., а наконець єсть ще поменші склади в Рязі, Варшаві, Києві, Харкові і Ростові над Доном.

До перевозу залізницями має товариство 2000 цистернових вагонів т. є. вагонів з кітлами, в котрих може змістити ся по 10.000 кильограмів. З головних стаций відходять щодня поїзди по 30 до 40 цистернових вагонів з нафтою. Крім того має ще товариство в Царичині велику фабрику бочок, котрі тут наповняють нафтою і висилають до поменших міст. Від коли побудовано на Кавказі залізні-

Бесідник доказував даліше, що задачею соймів краєвих і ради державної повинно бути забезпечене культурних інтересів поодиноких народностей. Реформа виборча мусить для того бути звязана з національним забезпеченням, котре аж дасть завести ту реформу. — Важний єсть даліше факт — казав бесідник, що на всіх сторонах сеї палати настало то саме мнїне, іменно то мнїне, що маємо тепер до діла не лиш з реформою виборчою, але й з реформою державною. Посли Пернерсторфер, Гортіс, Гофман, Демель, Менґер, Дершата порушили гадку зміни цілої конституції. То само казав ґр. Сільва-Тарука а найвиразнійше може висказав то пос. др. Адлер, котрий сказав: Розходить ся не о упадок, але о основане держави. Пос. Герольд виступив з своїм внесенем о ревізію конституції. Домагають ся відокремленя Галичини. Чи гадаєте, що то лиш партійна політика? Ні! Загальне рівне право голосованя само з себе, так сказати би автоматично вивело до дискусії не залагоджену головну справу державну і викрило недостатчі нашої державної організації.

Отже зі всіх сторін признають, що реформа виборча стоїть в звязи з реформою конституції. Після моєї гадки маємо тут в сеї палаті трояку задачу до залагодженя: ординацію виборчу, національне забезпеченя і регулямін. Після мого понятя тоті три справи суть пероздільні. На мій погляд не буде ся палата мати сили і безсторонности для сих трох задач, бо правительство шахеркою мандатами і округами виборчими просто зіпсувало сю палату до тої вищої задачі. Але й нова палата на основі старої ординації виборчої не була би спосібнійша. Отже позаяк

ці, перевозять нафту також через Тифліс до Батум над Чорним морем а звідси до Криму і Одеси та других міст на побережу Чорного моря.

Даліше завів Нобель значні уліпшеня в парогоненю або дестіляції нафти. Як оно відбуває ся, годі тут основно описувати; можемо то хиба лиш кількома найважнійшими чертами пояснити. Парогонене відбуває ся взагалі в той спосіб, що дотичний матеріал огріває ся в парогонях (щільно замкнених кітлах), аж з того матеріалу зачне робити ся пара, котра відтак виходить рурою через посудину зі студеною водою; пара тут остуджує ся і спливає відтак каплями в підставлену якусь посудину. Ропна нафтова то, як вже сказано, мішанина всіляких лекших і тяжких оліїв, вугльоводні, з котрих одні лекше і борше, другі труднійше і поволійше переходять в пару. Ропу нафтову треба для того всіляко огрівати, то слабше, то сильнійше, щоби кождий із тих всіляких в ній оліїв огрів ся аж до того степеня, коли з него робить ся пара. Насамперед виходять очевидно гази а відтак тоті плинні вугльоводні (легкі олії, що можуть найлекше закипіти). Они після свого свойства мають всілякі назви як: ріґолен або нафтовий етер, газоліна, бензина і т. д.

Коли огріти ропу нафтову до 40 а найвише до 70 степенів, то виходить насамперед ріґолен або нафтовий етер; его уживають до розпущеня живиць, кавчуку і т. д. Коли огріти ропу даліше до 80 степенів, то виходить газоліна, уживана до очищуваня вовни з товщу. При 100 степенях теплоти виходить з ропи бензина, уживаня до вибараня товстих плям, до праня рукавичок, до пишценя молів і блощиць і т. д.; при 120 степенях виходить ліґроїна уживана до освітлюваня в окремих до того лямпах. Всі тоті легкі олії можуть дуже легко запалити ся і вибухати і для того треба з ними дуже осторожно обходити ся; ліґроїни навіть перестали вже уживати до освітлюваня для того, що она дуже легко вибухає. Аж при огрітї до 150 а найвише до 200 степенів зачинає виходити керосїна або нафта до освітлюваня першої

ми самі в собі не можемо дати собі ради, то шукаймо помочи поза собою а то піддало мені гадку, чи установлене конституанти не довели би до залагодженя сих трох справ. Подібно роблять в Америці. Найбільшу трудність робив би лиш склад такої конституанти. — Бесідник доказував наконєць, що реформа виборча сама в собі то ще не спасительна ідея, він остерігав перед абсолютизмом з або й без §. 14 і закінчив остаточно поклїком до Німців: щоби они прийшли до тої свідомости, що не можуть одвічати за молїтику, яка тепер веде ся.

Вісти політичні.

Справи парламентарні. — З Угорщини. — Подя в Росії.

Вчера закінчила ся дискусія над реформою виборчою і промаляв генеральний бесідник за предложенем пос. Ебенгох, котрий поставив наконєць внесене, щоби проєкт реформи виборчої передати окремії комісії виборчій а 48 членів, проєкт реформи регуляміну — комісії регулямінувій, закон о охороні свободи виборів — комісії правничій, а закон о зміні постанов о непорушимости посольскій — комісії конституційній. — При укладаню порядку дневного відкинено 113 голосами против 95 внесене пос. Штайва, щоби яко першу точку поставити закон о уповажненю правительства до робленя видатків на спільні цілі. Отже позістала постанова президента, що яко перша точка стане на порядку дневнім закон о чеках.

якості, означувана для того ч. I.; при 200 до 250 степенях виходить нафта ч. II., а при 250 до 300 степенях виходить нафта ч. III. Сі три роди нафти до освітлюваня мусять однак бути насамперед добре очищені за помочю квасу сіркового (вітриолу) і гризучої соди та ще й треба їх переполкати у воді.

Що тепер остає ся по вигоненю нафти до освітлюваня або керосїни, то останки, „астаткі“ або по татарски „масуд“. Сім словом називають на Кавказі загально тоті останки роши, що служать за топливо під кітлами. Єсть то при звичайній теплоті густо плинна маса темнозеленої або чорнобрунатної краски, подібна дуже до роши, але горить аж при теплоті 80 степенів. З кавказскої роши лишає ся звичайно дві третини масуду, отже така маса, що давнійшими часами не могли собі дати ради з нею і почали єї для того уживати на топливо. Тепер палять масудом не лиш під кітлами у всіх рафінериях в Баку, але також і на льокомотивах на всіх кавказских і сусідних залізницях та під кітлами на великих пародах на Каспійскім морі і на малых на Волзі. Масуд спускають рурами з парогонів до великих резервоарів а звідтам знов під кітли, котрі треба огрівати. Рівночасно пускають також водну пару, котру мішають з масудом безпосередно перед кождим кітлом, а мішане регулюють за помочю кранів в провових рурах. Мішанина того виходить довгими може на стопу насадами на рурах в місце до паленя, великий подовгастий котел, в котрий заходять зверху другі кітли. Тут розбрискує ся она і горить довжезною, ясною полумінію. Досвід поучив, як треба робити ту мішанину і она згарає зовсім. Такої чистоти, як при паленю масудом, не можна би досягнути ніяким иньшим топливом, бо при тім нема ані попелу ані саджі. Показало ся також, що один сотнар масуда стане за три сотнари найліпшого камінного вугля, отже палене масудом приходить значно дешевше, як всяким иньшим матеріалом, а то очевидно впливає і на дешевість нафти. (Даліше буде).

Після „Politik“ в молодоческих кругах посольских єсть загально перековане, що слїдуючі нові вибори до ради державної відбудуть ся ще на основі старої ординації виборчої. Правительство предложило за пізно свій проєкт, припускаючи, що небезпечність обструкції минула. Тепер же показує ся, що обструкція зі взгяду на то, каденція палати послів сего року кінчить ся, буде мати успіх.

Після „Osterr. Volks-Ztg.“ стала на авдиєнції угорского президента міністрів бар. Ферваріґо у Цісаря дуже важна ухвала що до бражки рекрутів на Угорщині. Цісар мав згодити ся на вибаране рекрутів без попередного призволеня угорского сойму. Чи однак так дійсно єсть, годі знати; можна скорше припускати, що на авдиєнції розходило ся о установлене реченця розписаня нових виборів, бо хоч деякі мадярскі газети кажуть, що ще дня 19 лютого постановлено не розписувати нових виборів, то все-таки добре поінформована газета „Budap. Hirklar.“ доказує, що правительство носить ся дійсно з гадкою розписаня нових виборів а президент міністрів їздив до Відня лиш для того, щоби досягнути на то призволене монарха.

О виборах до Думи державної в Росії наспіли досі лиш дуже неточні і неясні вісти, так, що поправді не можна виробити собі докладного понятя о тім, як переводять ся ті вибори. То здаєсь лиш бути певнєю річю, що робітники противні виборам до такої думи, як проєктована російским правительством, і або таки зовсім не приступають до виборів або хоч і приступають а навіть і вибирають своїх делегатів, то все-таки не хотять підписувати протоколу.

Здає ся, що російскі робітники по великих містах лагодять на 25 с. м. (ст. ст.) великий страйк а до того мають послужити гроші зрабовані оногди в московскім банку і других. Що до сего рабунку, то доносять тепер з Москви ще деякі характеристичні подробиці. Так кажуть, що сторожа поліційна підчас нападу не мала при собі оружя, котре було зложено десь в подальшій куті будинку. Задні двері в будинку не були замкнені того дня, хоч звичайно они завжди замкнені. Двох з революціонерів винесло було великий міх з грішми і всадили его до дорожки, що чекала на них перед будинком, посідали і відіхали а нікому не прийшло й на гадку ставити їм опір. Аж по довшій хвили один з поліційнів відважив ся стрілити на алярм крізь вікно і зараз збігла ся перед банком велика товпа, але революціонери щезли без слїду. З кругів поліційних допосягь, що то не були ніякі революціонери, лиш прості злодії з Варшави і що поліція єсть вже на їх тропі, а навіть мабуть вже одного арештувала.

Н О В И Н К И.

Львів, дня 23-го марта 1906.

— **С. Е. п. Намістник** ґр. Андрей Потоцкый вернув ває з Відня до Львова.

— **Перенесеня.** П. Міністер внутрішних справ покликав старостів: Кар. Феттера в Ґрибові і Юл. Кокуревича в Живці до служби в Намістництві; переніє старостів: Тал. Бобжинського а Дрогобича до Стрия і Ром. Ноєля в Ланьцута до Дрогобича та поручив старості Алекс. Стахови управу староства в Ґрибові, секретарєви Намістництва Стан. Поргови управу староства в Живці

Ц. к. уприв. га лицкий акційний

БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

у Львові.

Філії: в Кракові, Чернівцях, Тернополі. — Експозитури: в Станиславові,
Підволочисках, Новоселиці.

КОИТОРА ВИМІНИ

купує і продає всякі вартісні папери і монети по найдоклад-
нійшій денній курсі, не числячи ніякої провізії.

Біржеві замовлення

виконує ся під найприступнійшими услівями і
уділяє ся всяких інформацій що-до певної і
користної

льокації капіталів.

ВСЯКІ КУПОНИ

і вильосовані цінні папери виплачує
ся без потручення провізії і коштів.

БЕЗПЛАТНЕ ПЕРЕГЛЯДАНЄ

чисел льосів і інших паперів підлягаю-
чих льосованю.

ОБЕЗПЕЧЕНЄ

ЛЬОСІВ

перед стратою з причини ви-
льосованя.

Депозитовий відділ

приймає вкладки і виплачує
здатки на біжучий рахунок,
бере до перехованя цінні па-
пери і уділяє на них за-
датки.

Надто заведено на взір заграичних інституцій так звані

Сховнові депозити

(Safe Deposits).

За доплатою 50 до 70 К річно депозитар одержує в сталевій папирній касі сховок до виключного
ужитку і під власним ключем, де безпечно а дискретно може переховати своє майно або важні документи.
В тім напрямі починив банк гіпотечний як найдальше ідучі зарядження.

Приписи дотично сего рода депозитів можна одержати безплатно в депозитовім відділі.